

DOI: [10.32702/2307-2105-2019.6.41](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.6.41)

УДК 378.1

*А. В. Мордовець,
к. е. н., викладач кафедри економічної теорії, статистики та прогнозування,
Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця, м. Харків
ORCID: 0000-0001-6722-3696*

ТЕОРЕТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ НАПРЯМІВ МОДЕРНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

*A. Mordovets
PhD, lecture of department of economic theory, statistics and forecasting of Simon Kuznets
Kharkiv National University of Economics, Kharkiv*

THEORETICAL FOUNDATIONS FOR MODERNIZATION OF THE HIGHER EDUCATION SYSTEM OF UKRAINE

Проаналізовано напрями модернізації вищої освіти України та виділені основні тенденції розвитку. Проаналізовано рівень автономії в українських закладах вищої освіти як одного із способів досягнення конкурентоспроможності вищої освіти. Проаналізовано практику впровадження автономності в систему вищої освіти України за видами автономності, а саме розглянуті такі види автономії як організаційна, фінансова, кадрова, академічна з метою визначення переваг та недоліків в реалізації певного виду автономності. Проаналізовано вплив таких чинників, які соціально-культурні та демографічні, політичні, економічні, технологічні на процес модернізації системи вищої освіти та її конкурентоспроможність. Визначено складові системи інформаційно-аналітичного забезпечення оцінювання складових інституціональної автономії вищих навчальних закладів для отримання оцінки стану показників, які характеризують стан розвитку автономії закладів вищої освіти.

Substantiation and observance of the main methodological principles and approaches is of primary importance in achieving the competitiveness of higher education, which ensures the objectivity and practical value of the results. The study of the directions of improving the quality of education is important for the formation of an innovative model for the development of the system of higher education, the decentralization of management processes and the increase of the autonomy of higher educational institutions. At the same time it is important to consider all processes of higher education as functioning of an integrated system.

The purpose of this article is to analyze the development and definition of prospects for the autonomy of higher education institutions, which is important for improving the quality of functioning of higher education through the creation and implementation of conditions for qualitative training of highly skilled specialists.

The directions of modernization of higher education in Ukraine were analyzed. The main trends of higher education development were highlighted. It is emphasized that one of the most important

steps in the modernization of higher education is the provision of higher autonomy to higher education institutions.

The level of autonomy in Ukrainian higher education institutions was analyzed as one way to achieve the competitiveness of higher education through analysis of the level of autonomy development in Ukrainian educational institutions.

The practice of introducing autonomy into the system of higher education in Ukraine was analyzed according to the types of autonomy. Such types of autonomy as organizational, financial, personnel, academic have been considered in order to identify the advantages and disadvantages of implementing a certain type of autonomy. It is determined that autonomy concerns the choice of teaching methods, the content of the variation part of the standards of higher education, the organization of the internal life of a higher educational establishment, but the information and analytical changes are important for the rapid reaction of higher education institutions to changes in society.

Socio-cultural and demographic, political, economic, and technological factors were analyzed for the influence on the process of modernization of the system of higher education and its competitiveness. The components of information and analytical systems for assessing the components of institutional autonomy of higher educational institutions were determined to obtain an assessment of the state of indicators that characterize the development of the autonomy of higher education institutions.

Ключові слова: *автономність; заклади вищої освіти; якість освіти; інформаційно-аналітичного забезпечення; інституціональна автономія.*

Keywords: *autonomy; institutions of higher education; quality of education; information and analytical support; institutional autonomy.*

Постановка проблеми. В сучасних умовах вітчизняна вища освіта потребує реформування в контексті підвищення якості надання освітніх послуг, що обумовлює необхідність формування методології дослідження конкурентоспроможності вищої освіти. Однією із головних умов мобільності, сумісності та привабливості системи вищої освіти є забезпечення та підвищення якості освіти, при цьому даний процес потребує кадрових, фінансових, матеріальних, інформаційних, наукових, навчально-методичних змін в організації навчального процесу у відповідності до сучасних тенденцій розвитку національної та світової економіки, освіти в цілому при забезпеченні контролю на всіх етапах освітньої діяльності вузів і якості підготовки фахівців. При досягненні конкурентоспроможності вищої освіти першочергове значення має обґрунтування та дотримання головних методологічних принципів і підходів, які забезпечують об'єктивність і практичне значення отриманих результатів.

Необхідність формування інноваційної моделі розвитку системи вищої освіти обумовлює важливість дослідження напрямів підвищення якості освіти, децентралізації процесів управління та підвищення автономії вищих навчальних закладів, але при цьому важливо розглядати функціонування всіх процесів вищої освіти як цілісну систему.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання якості освіти розглянуто в працях таких вчених, як М. Кісіля, С. Ніколаєнко, І. Зязюна, Т. Лукіної, Л. Карамушки, М. Степанко, які вважають, що між якістю освіти та рівнем національної конкурентоспроможності освіти є тісний зв'язок. Вчені С. Телешун, С. Ситник, І. Рейтерович, Г. Титаренко, С. Вировий розглядають інформаційне та аналітичне забезпечення реалізації освіти. Дослідженням питань розвитку автономії вищої освіти в Україні, як одного із напрямів підвищення якості рівня діяльності системи вищої освіти, займалися такі науковці як В. Сафонова, А. Здишук, А. Кольт, О. Гарашук, В. Виноградова. Питання інституційного забезпечення якості освітніх послуг в своїх роботах розглядали І. Татомир, С. Вербицька, М. Згуровський, С. Ніколаєнко. Концептуальні засади реформування системи управління якістю вищої школи в Україні розглянуті в роботах О. Серняка, О. Панич, О. Красовської, В. Ліпської.

Але при цьому питання узгодження національних інтересів та вимог щодо забезпечення якості вищої освіти потребує чіткої систематизації і структуризації інституційного середовища вищої освіти. Для реалізації даного завдання необхідним є обґрунтування цілісного бачення вітчизняної системи забезпечення якості вищої школи, що і обумовлює актуальність дослідження, так як виникає потреба в дослідженні та розробці інституціонального механізму реалізації підвищення якості освіти в вищих навчальних закладах України. Застосування інституціонального підходу дасть можливість дослідити ефект дії правових, соціально-економічних, політичних та інших елементів трансформаційних зрушень в економіці на стан вищої освіти.

Постановка завдання. Метою даної статті є аналіз розвитку та визначення перспектив розвитку автономності вищих навчальних закладів для підвищення якості функціонування вищої освіти за рахунок створення та реалізації умов для якісної підготовки висококваліфікованих фахівців.

Виклад основного матеріалу дослідження. Посилення євроінтеграційних процесів, приєднання України до Болонського процесу та прийняття нових Законів України «Про вищу освіту» обумовлюють необхідність реформування системи вищої освіти за рахунок розробки нових наукових ідей, технічних рішень та підготовки фахівців нового рівня, тобто система вищої освіти потребує модернізації за рахунок забезпечення інноваційного розвитку вищих навчальних закладів, посилення міжнародної кооперації та розширення їх автономії.

Аналізуючи напрями модернізації вищої освіти України у відповідності до європейських напрямів освітнього простору можна виділити такі основні тенденції розвитку [1]:

приведення національної законодавчо-правової бази в освітній галузі у відповідність до міжнародних стандартів;

оптимізація мережі вищих навчальних закладів, укрупнення напрямів і спеціальностей вищої освіти; створення умов для забезпечення рівного доступу до вищої освіти, безперервність процесу освіти та професійного вдосконалення;

забезпечення високої якості освітніх послуг, їх відповідність світовим стандартам; інформатизація освіти, модернізація її методів та освітніх технологій, перехід до відкритої моделі освіти;

запровадження в навчальний процес інноваційних і креативних елементів, новітніх досягнень освіти і науки;

орієнтація на особистісно-орієнтовану освіту, сприяння гармонійному розвитку особистості студента, його здатності самостійно здобувати і розвивати знання, формувати інформаційні та соціальні навички;

оновлення змісту фахової підготовки, поглиблення фундаменталізації навчального процесу поряд з гуманізацією освітнього процесу;

виховання у студентів аналітичного мислення, громадянської культури і патріотизму, всебічного світогляду і високої моральності;

забезпечення і підтримка належної якості науково-педагогічних кадрів, від якої вирішальною мірою залежить якість вищої освіти.

Одним з найбільш важливих кроків у модернізації вищої освіти є надання ширшої автономії вищим навчальним закладам, що стимулюватиме університети бути більш відповідальними за результати своєї роботи. Впровадження автономності ЗВО сприятиме реалізації курсу України на європейську інтеграцію, підвищенню якості підготовки фахівців, їхньої конкурентоспроможності та відповідальності перед суспільством, підвищенню стандартів інтелектуальної творчості, реальному зв'язку академічної та університетської науки.

У міжнародній практиці автономія університету ґрунтується на принципі дотримання академічних свобод, що полягає в самостійності суб'єктів навчального процесу в максимально припустимих межах, прояву паритетності у стосунках викладачів і студентів, максимально демократичної процедури навчання, право студента вибирати навчальні курси поза певним обсягом обов'язкових, а також викладача, право кафедри і викладача формувати зміст навчальної дисципліни, право викладачів вибирати керівників тощо.

Проаналізуємо рівень автономії в українських ЗВО (табл. 1), так як університетська автономія є однією з найстаріших форм самоврядування, яка ще від часів середньовіччя сприяла перетворенню університетів на найвагоміші чинники суспільного прогресу.

Таблиця 1.
Генезис прояву рівня автономії в українських ЗВО

Період	Ступінь прояву рівня автономії
1784 р.	Великий ступінь автономії мав Львівський університет, заснований урядом Австро-Угорщини
1921–1925 рр.	У Львові створено унікальний, цілковито автономний і самоврядний Український (таємний) університет
1920 р.	Київський губернський відділ Наркомату освіти видав наказ № 56 про ліквідацію існуючих університетів і створення нових «радянських» інститутів
XX ст.	Засновано університети, які мали право автономії: Українську Господарську Академію (м. Подєбради, 1922 р.); Український Технічно-господарський інститут (1932 р.), Український Вільний Університет (Прага – Мюнхен, 1946 р.)
3 1991 р.	Відновлено автономію ВНЗ, але при цьому «автономія вузу» радянського взірця означала лише право вносити зміни (до15%) в навчальні плани, присвоювати почесні звання, мати у своїй власності майно
вересень 1991 р.	Підписано розпорядження про відновлення роботи Києво-Могилянської академії, як самоврядного вищого навчального закладу
2002 р.	Прийнято Закон України «Про вищу освіту», що визначає 13 пунктів, які

	узаконюють підміну вчених університету чиновниками міністерства у вирішенні питань навчальної і наукової діяльності, кадрових, фінансових, матеріально-технічних та ін.
2005 р.	Вступ України до Болонського процесу. В рамках даного процесу створено Консорціуму для експериментального запровадження основ університетської автономії в українську вищу освіту з восьми українських державних і приватних університетів (Львівський, Чернівецький, Харківський, Дніпропетровський, Донецький національні університети, Національний університет «Києво-Могилянська академія», Український католицький університет (м. Львів), Університет економіки і права «Крок» (м. Київ))
2006 р.	Соціологічною групою Консорціуму з впровадження університетської автономії було проведено широкомасштабне соціологічне дослідження «Становлення академічної спільноти до університетської автономії та порядку її впровадження». Дослідження встановило зростання інтересу респондентів до запровадження автономії і разом з тим слабкість і нерішучість до шляхів її здійснення.
липень 2009 р.	Шість закладів вищої освіти України отримали статус самоврядного (автономного) дослідницького національного вищого навчального закладу з правом проведення діяльності відповідно до свого статуту, згодом цей перелік був значно розширений.
з 2014 р	Законом України «Про вищу освіту» визначено, що автономія освітніх установ в Україні – один з найважливіших принципів державної політики у сфері освіти

Закон України «Про вищу освіту» [2] забезпечив правову базу для запровадження інноваційних принципів в управлінні вищою освітою: адміністративної, академічної та фінансової автономії ЗВО, академічної свободи викладачів і студентів, незалежної оцінки якості вищої освіти, прозорості та підзвітності ЗВО в реалізації її основних функцій.

З метою визначення рівня реалізації автономії в вищих навчальних закладах проаналізуємо практику впровадження автономності ЗВО в Україні за видами автономності (а саме організаційна, фінансова, кадрова, академічна) для визначення переваг та недоліків в реалізації певного виду автономності відповідно до Закону України «Про вищу освіту» (табл. 2).

Таблиця 2.
Характеристика реалізації автономності в ЗВО України

Види автономності ЗВО	Основні напрямки реалізації автономності ЗВО
Організаційна автономія	вибори ректора без залучення погодження з міністерством лише за рішенням зборів трудового колективу; чітке дотримання терміну обіймання посад керівниками університетів і факультетів; залучення до Наглядової ради університету більшої кількості зовнішніх членів – представників бізнесу і влади для інтеграції наукових розробок університету в підприємства державної і приватної форм власності; надання рівного статусу всім університетам щодо права утворювати певні академічні структури, вносити зміни в навчальний процес і навчальні програми; обіймати посаду керівника навчального закладу – може будь-який науковий ступінь (кандидата/доктора наук), вчене звання (доцент/професор), не менше ніж 10 років науково-педагогічного стажу і громадянство України; можливість заснування інноваційних структур: наукових, технологічних, бізнес-парків шляхом внесення немайнових активів, передусім інтелектуальної власності вчених університету
Фінансова автономія	окрім державного фінансування основний прибуток отримується через плату за навчання; передбачає використання профіциту бюджету за власним бажанням університету, надання права на володіння будівлями (університетськими корпусами), на їх оренду бізнесовим структурам і здійснення позики грошей на фінансовому ринку; необхідне надання права університету виступати повноцінним суб'єктом на ринку цінних паперів та інших майнових володінь, а також створювати дочірні компанії; посилення бюджету за рахунок комерціалізації наукових досліджень через уведення представників бізнесу і влади до Наглядової ради університету, укладання госпдоговірних програм тощо; джерелом фінансування має стати вкладання початкових інвестицій університету поряд із приватними фірмами у розвиток певного виробництва.
Кадрова автономія	надання виключного права університету самостійно, без погодження з

	<p>міністерством призначити працівників на всі посади, зокрема ректора й проректорів;</p> <p>надання науково-педагогічним працівникам статусу державного службовця, призначення заробітних плат і доплат за додаткові досягнення (наукові ступені й учені звання) відповідно до власного бюджету університету, фіксації розміру плати за навчання для вітчизняних і іноземних студентів;</p> <p>повне залучення провідних зарубіжних учених до викладання дисциплін, а також поступове переведення викладання дисциплін іноземною мовою для іноземних студентів, а також українських магістрів і бакалаврів за їх бажанням</p>
Академічна автономія	<p>зростання міжнародної мобільності студентів за рахунок введення до навчального процесу читання дисциплін англійською мовою; збільшення кількості годин викладання іноземної мови для студентів, що в умовах глобалізації освіти є необхідним для майбутніх фахівців будь-якого профілю</p> <p>збільшення терміну навчання студентів у магістратурі для проходження серйозної виробничої практики;</p> <p>впровадження програм подвійних чи потрійних дипломів із укладанням договорів з іншими університетами провідних країн світу;</p> <p>функціонування потужної психологічної служби університету, яка забезпечуватиме сприятливий психологічний клімат професійної діяльності й навчальної підготовки</p>

Фактично автономія стосується вибору методів навчання, змісту варіативної частини стандартів вищої освіти, організації внутрішнього життя вищого навчального закладу, проте з метою швидкою реакції закладів вищої освіти на зміни у суспільстві важливими є саме інформаційно-аналітичні зміни.

Незалежно від інституційних меж прийняття рішень, модернізація системи вищої освіти та її конкурентоспроможність залежить від впливу таких чинників, які соціально-культурні та демографічні, політичні, економічні чинники, технологічні чинники.

Таблиця 3.

Чинники, що впливають на рівень конкурентоспроможності системи вищої освіти

Чинники	Характеристика
соціально-культурні та демографічні чинники	пов'язані з інститутами сім'ї, культури та релігії, ієрархією цінностей, демографічною структурою населення та його соціальною мобільністю
політичні чинники	вплив яких на систему вищої освіти, пов'язаний із розподілом владних повноважень в управлінні вищої освіти, відповідною політикою
економічні чинники	не лише зумовлюють формування ринку освітніх послуг, динаміку цін на продукти ВО, а й зумовлюють міграцію інтелектуальних ресурсів у результаті асиметрії економічного розвитку країн і регіонів
технологічні чинники	визначають нові можливості, які пов'язані передовсім із розширенням доступу до ВО за рахунок он-лайн ресурсів та загрози, пов'язані, у тім числі, зі скороченням попиту на формальну університетську освіту

Значний вплив на розвиток системи вищої освіти зазначених чинників свідчить про необхідність застосування методологічних підходів для їх дослідження, які здатні врахувати системність такого впливу. При цьому важливо в процесі аналізу функціонування системи вищої освіти та якості послуг враховувати вплив неформальних (цінностей, норм поведінки, традицій) і формальних (норм права, державного замовлення тощо) інститутів держави та громадянського суспільства дають підстави до застосування інституційної теорії як методологічної основи аналізу конкурентоспроможності вищої освіти.

Аналізуючи стан вищої освіти базуючись основами інституційної теорії важливо враховувати головні принципи інституційного аналізу: загальні принципи аналізу: системності, міждисциплінарності, комплексності; універсальні принципи інституціоналізму: інститутоцентризму (предмет дослідження – конкретна інституційна форма); неможливості зведення природничо-наукового, економічного і соціального знання; єдності; історизму; діалектичної суперечності [3, с. 53]; спеціальні принципи інституційного аналізу в освіті: місії забезпечення якості та розвитку; інституційної незалежності; спеціалізації; колегіальності;

публічності стандартів; різноманіття форм; циклічності; самоокупності в умовах диверсифікації джерел, у тім числі державних; стратегічного планування; управління знаннями [4, с. 45].

Функціонування інформаційно-аналітичного забезпечення оцінювання складових інституціональної автономії ВНЗ здійснюється з урахуванням відповідних складових: інформаційної та аналітичної (табл. 4).

З метою отримання оцінки стану показників, які характеризують стан розвитку автономії ЗВО, інформаційно-аналітичного забезпечення інформаційна складова формується на підставі наступних видів інформації: планової, облікової, нормативно-правової та звітно-статистичної.

Таблиця 4.
Складові системи інформаційно-аналітичного забезпечення оцінювання складових інституціональної автономії ВНЗ

Складові інформаційно-аналітичного забезпечення		Сутність
Інформаційна складова	Планова інформація	розглядається як інформаційний продукт та як джерело управлінської інформації.
	Облікова інформація	формується за рахунок документів статистичного обліку, а також первинна документація
	Звітно-статистична інформація	в результаті такого аналізу отримується інформація щодо кількісних характеристик масових явищ і процесів в економіці
	Нормативно-правова інформація	міститься у відповідних нормативних документах
Аналітична складова	Морфологічний аналіз	дозволяє розглядати не тільки існуючі об'єкти, але й, за рахунок комбінування їх ознак, створювати нові, гіпотетично можливі об'єкти
	Стратегічний аналіз	проводиться допомогою визначення та реалізації заходів впливу на майбутні витрати з метою підвищення розмірів позитивних результатів.
	Атрибутивний аналіз	базується на відповідних класифікаціях і угрупованнях результатів аналізу
	Операційний аналіз	дослідження факторів впливу з урахуванням відповідних регуляторів
	Компаративний аналіз	дозволяє діагностувати і виділити потенціальні можливості розвитку підприємства за рахунок зіставлення планових і фактичних результативних показників

Результати аналізу наукової літератури щодо аналізу складових інституціональної автономії ВНЗ свідчать про те, що сьогодні не існує єдиного комплексного підходу до оцінки рівня її стану. Це зумовлено перш за все різними поглядами вчених щодо переліку та складу показників, які необхідно використовувати як індикатори оцінки складових інституціоналізації автономії ВНЗ, окрім цього, не існує загальноприйнятої методики визначення рівня інституціоналізації автономії ВНЗ. Методичні рекомендації, розроблені Асоціацією Європейських Університетів [5] для вимірювання, підрахунку та зважування різних аспектів автономії мають бути адаптовані до вітчизняних реалій, з урахуванням особливостей функціонування вищої школи.

Проаналізувавши підходи авторів до визначення категорії «інформаційно-аналітичне забезпечення» визначено, що вони базуються на пріоритетах наукових концепцій відповідних дослідників:

в рамках першого підходу інформаційно-аналітичне забезпечення розглядається як сукупність технологій, методів збирання та обробки інформації, що характеризує об'єкт управлінського впливу (соціальні, політичні, економічні й інші процеси), специфічних прийомів їх діагностики, аналізу й синтезу, а також оцінки наслідків прийняття різних варіантів політичних рішень [6];

в рамках другого підходу, як система взаємопов'язаних методів, заходів і засобів (науково-методичного, соціально-політичного, техніко-економічного й організаційно-правового характеру), які реалізують створення і функціонування технології процесу збирання, передачі, переробки, зберігання та видачі (відображення), а також використання інформації з метою здійснення ефективної діяльності в тій чи іншій сфері [7];

в рамках третього підходу, як органічна сукупність вихідних даних, показників та методів їх визначення і аналітичної оцінки, що може бути науково-методичною передумовою для прийняття регіональними органами управління відповідних рішень під час визначення ефективних напрямків розвитку підприємництва [8];

в рамках четвертого підходу, як інформаційно-аналітичне забезпечення повинно об'єктивно відображати стан підприємства на будь-який момент часу і з будь-яким рівнем деталізації, а також враховувати можливі загрози з боку зовнішнього середовища [9].

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямі. Важливим елементом інноваційного розвитку сучасної вищої школи як умови становлення інноваційного суспільства в Україні є

забезпечення якості вищої освіти. Проблема якості вищої освіти України набуває особливої актуальності, про що свідчить оновлення нормативної бази, державні програми розвитку вищої освіти в яких розглядаються питання забезпечення якості вищої освіти.

З метою використання позитивного потенціалу існуючих світових тенденцій у сфері розвитку вищої освіти необхідною є реалізація низки заходів, зокрема [10, 11, 12]:

поширення децентралізації системи вищої освіти, надання реальної автономії в діяльності ВНЗ;

розвиток приватного сектора вищої освіти за умов одночасного впровадження ефективної системи оцінювання якості освіти, яке б здійснювалося незалежними агенціями оцінювання якості;

поступовий перегляд і оптимізація обсягів державного замовлення на підготовку фахівців за участі роботодавців з метою приведення державного замовлення у відповідність до реальних кадрових потреб державного і приватного секторів національної економіки;

розвиток системи безперервної професійної освіти;

подальший розвиток потенціалу експорту освітніх послуг вітчизняної вищої освіти з метою одержання економічних результатів, прискорення модернізації освіти.

Питання автономії вищих навчальних закладів було актуальним з часу їх створення та залишається актуальним і сьогодні – на даний момент для України характерним є підвищення якості вищої освіти, що підтверджує оновлена нормативно-правова база та створення якісно нового простору вищої освіти, важливе місце при цьому відводиться автономії вищого навчального закладу.

В перспективі подальших досліджень планується розробка методичного підходу до стратегічного вибору вищого навчального закладу на основі оцінювання рівня реальної автономії та ефективності управління закладами з метою економічного аналізу рівня ефективності управління навчальними закладами.

Список літератури.

1. Європейський простір вищої освіти та Болонський процес: Навчально-методичний посібник / Т. М. Димань, О. А. Боньковський, А. Г. Вовкогон. – БНАУ, 2017. – Одеса: НУ «ОМА», 2017. – 106 с.

2. Про вищу освіту : Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

3. Жилияев І. Б. Вища освіта України: стан і проблеми / І. Б. Жилияев, В. В. Ковтунець, М. В. Сьомкін. – Київ: НДІ інформатики і права Нац. акад. правових наук України, 2015. – 96 с.

4. Ільницький Д. О. Інституційна модель забезпечення якості вищої освіти США / Д. О. Ільницький // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. - 2015. - Вип. 2 (1). - С. 37–53.

5. Education fair in Ukraine [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://studyinlithuania.lt/en/educationfairinukraine?gclid=CjwKCAjwsfreBRB9EiwAikSUHRZcxns5ffKfKncd3FUBVK-Hz5Qfm-ODy4T9X6QNrWkqMpT>

6. Пархоменко О.В. Інформаційно-аналітичне забезпечення процесу прийняття рішень в системі науково-технічної інформації : дис. ... канд. екон. наук : 08.02.02 / Пархоменко Олексій Володимирович. – Київ, 2006. – 211 с.

7. Практичні елементи інформаційно-аналітичної роботи : метод. реком. / уклад. : С. О. Телешун, О. Р. Титаренко, І. В. Рейтерович, С. І. Вировий ; за заг. ред. д-ра політ. наук С. О. Телешуна. – Київ : Вид-во НАДУ, 2007. – 60 с.

8. Пушак Я. Я. Регіональні особливості формування інформаційно-аналітичного забезпечення розвитку підприємництва : дис. ... канд. екон. наук : 08.10.01 / Пушак Ярослав Ярославович. – Львів, 2001. – 183 с.

9. Лазаришина І. Д. Джерела інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки підприємства / І. Д. Лазаришина, О. В. Оренчин // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2012. – № 38. – С. 62-65

10. Імператив якості: вчимося цінувати і оцінювати вищу освіту: навч. посіб. / за ред. Т. Добка, М. Головянко, О. Кайкової, В. Терзіяна, Т. Тіхонена. Львів: Вид-во «Компанія «Манускрипт»», 2014. 572 с.

11. Карпюк О. А. Організаційно-економічні аспекти взаємодії попиту і пропозиції на ринку освітніх послуг / О. А. Карпюк // Вісник ЖДТУ. - 2012. - № 1 (59). - С. 120–122.

12. Клімова Г. П. Якість вищої освіти: європейський вимір / Г. П. Клімова // Вісник Нац.ун-ту «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». - 2016. - № 1. - С. 203–210.

References.

1. Dy`man`, T. M. Bon`kovs`ky`j, O. A. and Vovkogon, A. G. (2017), *Yevropejs`ky`j prostir vy`shhojy osvity` ta Bolons`ky`j proces* [The European Higher Education Area and the Bologna Process], NU «ОМА», Odessa, Ukraine.

2. The Verkhovna Rada of Ukraine (2004), The Law of Ukraine "On higher education" available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (Accessed 20 May 2019).

3. Zhy`lyayev, I.B. Kovtunecz`, V. V. and S`omkin, M. V. (2015), *Vy`shha osvita Ukrayiny` : stan i problemy`* [Higher education in Ukraine: state and problems], NDI informaty`ky` i prava Nacz. akad. pravovy`x nauk Ukrayiny, Kyiv, Ukraine.

4. Il'ny'cz'ky'j, D. O. (2015), "Institutional Model of Quality Assurance in Higher Education in the United States", *Teorety'chni i prakty'chni aspekty' ekonomiky' ta intelektual'noyi vlasnosti*, vol. 2(1), pp. 37-53.
5. Study in Lithuania (2019), "Education fair in Ukraine", [Online], available at: <http://studyinlithuania.lt/en/educationfairinukraine?gclid=CjwKCAjwsfreBRB9EiwAikSUHRZcxns5ffKFkncd3FUBVK-Hz5Qfm-ODy4T9X6QNrWkqMpT> (Accessed 20 May 2019).
6. Parxomenko, O.V. (2006), "Information and analytical support of the decision-making process in the system of scientific and technical information", Abstract of Ph.D. dissertation, Economy, Kyiv, Ukraine.
7. Teleshun, S. O. Ty'tarenko, O. R. Rejterovy'ch, I. V. and Vy'rov'y'j, S. I. (2007), *Prakty'chni elementy' informacijno-anality'chnoyi roboty'* [Practical elements of informational and analytical work], Vy'd-vo NADU, Kyiv, Ukraine.
8. Pushak, Y. Y. (2001), "Regional peculiarities of formation of informational and analytical support for entrepreneurship development", Abstract of Ph.D. dissertation, Lviv, Ukraine.
9. Lazary'shy'na, I. D. and Orenchy'n, O. V. (2012), "Sources of information and analytical support of economic security of the enterprise", *Visny'k ekonomiky' transportu i promy'slovosti*, vol. 38, pp. 62-65.
10. Dobka, T. Golovyanko, M. Kajkovoyi, O. Terziyana, V. and Tixonena, T. (2014), *Imperaty'v yakosti: vchy'mosya cinuvaty' i ocinyuvaty' vy'shhu osvitu* [Imperative of quality: we learn to appreciate and evaluate higher education], Vy'd-vo «Kompaniya «Manuskry'pt», Lviv, Ukraine.
11. Karpyuk, O. A. (2012), "Organizational-economic aspects of the interaction of supply and demand in the market of educational services", *Organizacijno-ekonomichni aspekty' vzayemodiyi popy'tu i propozy'ciyi na ry'nku osvithnix poslu*, vol. 1 (59), pp. 120–122.
12. Klimova, G. P. (2016), "Quality of Higher Education: European Dimension", *Yakist' vy'shhoji osvity': yevropejs'ky'j vy'mir*, vol. 1, pp. 203–210.

Стаття надійшла до редакції 05.06.2019 р.